

Zpráva 2*08

ekologického právního servisu

Zapojujeme občany do rozhodování

Editorial

Pavla France

člena výkonného týmu EPS
vedoucího programu GARDE

Přeji Vám pěkný den při čtení Zprávy EPS.

Před časem jsme se o sobě dočetli smutnou věc. Případy si prý vybíráme s cílem vymáhat výpalmé na manažerech korporací. Taková a jim podobná tvrzení se před časem objevila v médiích, i když spíše okrajových. Vlastně to není nic překvapivého. Pro mnoho lidí je těžko představitelné, že by někdo dělal svou práci bez utilitárních zájmů, dokonce snad i s idealismem – to je u nás něco jako sprosté slovo. Pozorujeme to i při jednáních s politiky a manažery korporací, je na nich vidět jisté zmatení. Jednoduše nechápou, proč to všechno děláme. Přeci to musí dělat pro svůj či cizí prospěch – myslí si.

Už jsem těch teorií od nich slyšel mnoho: „Jste profesionální lobbyistická skupina,“ řekl mi náměstek hejtmana. „Vždyť vy to děláte jenom kvůli zviditelnění se,“ slyšel jsem z úst generálního ředitele CzechInvestu. A nejlepší nakonec. Teorie bývalého vládního zmocněnce pro Severní Čechy: „EPS platí podnikatel maďarského původu, aby odlákal investora do Maďarska.“

A tak jsme si řekli, že asi přeci jen budeme muset více vysvětlovat. Na poslední straně proto naleznete příspěvek o mýtech kolem EPS. Dále se můžete dočíst o našich úspěších jak na poli právním, tak tentokrát i v zapojování veřejnosti do rozhodování. *

Sledovali jsme přípravu Politiky územního rozvoje. V minulém čísle Zprávy EPS jsme kritizovali Ministerstvo pro místní rozvoj za to, že tak zásadní dokument připravuje za zavřenými dveřmi. Návrh Politiky jsme důkladně prostudovali a objevili v něm záměry, které v případě schválení nejen poškodí množství lidí a některé významné části naší krajiny, ale jsou i přímo v rozporu s tím, jak by Politika měla z právního hlediska vypadat.

Naše argumenty jsme v podobě připomínek ke konkrétním bodům nabídli občanům. Ti pak mohli vybranou připomínku snadno odeslat přímo z našich webových stránek úředníkům ministerstva. Vedle toho jsme použili a poprvé v praxi otestovali systém tzv. participativních SMS. Fungují na podobném principu jako dárčovské SMS s tím rozdílem, že po odeslání zprávy nepřišly ministerstvu peníze, ale připomínka k některému bodu Politiky.

Využití technologie SMS pro zapojení občanů do rozhodování o věcech veřejných, podle našich informací, nemá v Evropě obdoby. Zatím představuje tu nejpohodlnější a nejdostupnější cestu, jak může prakticky kdokoli a odkudkoliv komunikovat (nejen) s úředníkem nebo politikem. Systém lze využít v bezpočtu dalších případů, kde se dosud rozhoduje o nás, ale bez nás.

Vedle toho, že se odesílatel SMS přímo podílí na řešení nějakého veřejného problému, může být pravidelně informován o dílčích výsledcích.

SMS připomínek na ministerstvo nakonec dorazilo přes čtyři a půl tisíce, další tisíce přišly e-mailem nebo ve formě podpisových archů. Politika územního rozvoje je tak v historii ČR zřejmě vůbec nejvíce připomínkou vládní koncepcí.

V současnosti jednáme s ministerstvem o vypořádání všech připomínek. Vlastní výhrady, z velké části totožné s těmi našimi, mělo i Ministerstvo životního prostředí. Ministr Bursík nás na nedávné schůzce ujistil, že i jeho úřad bude na zohlednění připomínek trvat. *

Aktuality sledujte na www.pur.eps.cz.

Úspěšně napadáme nezodpovědné plány ČEZu

Od začátku roku 2008 se zabýváme činností velkých českých korporací a jejich vlivem na klima. Díky tomu jsme letos odhalili, že plánovaná modernizace hnědouhelných elektráren ČEZ nebude doprovázena potřebným snížením emisí skleníkových plynů.

V současné době se jedná o vůbec největší hnědouhelné elektrárny v České republice – Pruněřov II, která vypouští do ovzduší více emisí CO₂ než všechna osobní auta u nás dohromady. Po své „komplexní obnově“ má mít pouze 38mi procentní energetickou účinnost. Podle českých

zákonů i norem EU by však účinnost, s jakou elektrárna přeměňuje uhlí na energii, měla dosahovat alespoň 42%. Každé procento dosažené na efektivitě přitom znamená v těchto objemech významnou úsporu uhlí a také oxidu uhličitého, který Česká republika produkuje.

Když jsme se tímto problémem začali zabývat, zjistili jsme, že již v roce 2006 byla za podobných podmínek schválena rekonstrukce elektrárny v Tušimicích. Přestože se tehdy o problému vědělo a dostal se i do médií, podle našich zjištění se nikdo nepokusil ČEZu zabránit právní cestou. V případě Pruněřova jsme se tedy zapojili už do povolovacích řízení. Na nezodpovědné plány ČEZu jsme upozornili v rámci hodnocení vlivů elektrárny na životní prostředí. Na základě našich připomínek i Ministerstvo životního prostředí nyní požaduje, aby ČEZ použil nejlepší dostupné technologie a dosáhl účinnosti 42%. ✨ Více na www.responsibility.cz.

Jaká je skutečná cena dálnic?

Plánované dopravní stavby mnohdy zbytečně vystavují občany nadměrnému hluku a emisím, odporují zájmům ochrany přírody i skutečným dopravním a ekonomickým potřebám. Napomáhá tomu způsob, jakým je u nás rozvoj infrastruktury plánován, schvalován a v neposlední řadě financován.

Ministerstvo dopravy ještě nepřipravilo koncepci, jež by jasně stanovila co, proč a v jakém pořadí je potřeba postavit. Vláda přesto letos opět odsouhlasila seznam připravovaných dopravních staveb, jejichž cena přesahuje 800 miliard

korun (pro srovnání: státní rozpočet na tento rok byl 1107 miliard). Bez koncepce nelze sledovat efektivitu veřejných prostředků vynakládaných na dopravu a výsledkem je, že rozvoj dopravní sítě je chaotický a české dálnice jsou předražené i oproti okolním státům. Náklady si diktuje Ředitelství silnic a dálnic a ceny jednotlivých staveb v průběhu výstavby nekontrolovatelně rostou. Například cena jednoho úseku dálnice D11 vzrostla z původní schválené částky o téměř 22%, cena úseku Lovosice – Řehlovice na dálnici D8 až o 133%. Aby pokryl náklady, zvyšuje stát svůj dluh půjčkami v zahraničí.

Ředitelství silnic a dálnic soustavně ignoruje všechny nezávislé analýzy, které předraženost českých dálnic potvrzují. Místo toho mrhá penězi daňových poplatníků na tendenční studie, jimiž se snaží tento fakt v očích veřejnosti a politiků vyvrátit.

V projektu Cenadálnic.cz, který je jedinou iniciativou svého druhu u nás, odkrýváme fakta o netransparentním financování dopravních staveb, předkládáme je veřejnosti a vyzýváme politiky, aby přestali nečinně přihlížet plýtvání peněz nás všech.

✨ Více informací na www.cenadálnic.cz.

Jak chrání stát občany před hlukem?

Obtěžuje Vás nadměrný hluk ze silnice? Nejste sami – hlukem trpí přibližně půl milionu lidí v Česku.

Právě proto věnujeme hlukové záležitosti dlouhodobou pozornost a na webu www.hluk.eps.cz publikujeme právní rady pro zasažené občany. Nyní zde najdete také přehled hlukových výjimek, které vydávají, avšak nezveřejňují krajské hygienické stanice.

V létě jsme hlukové výjimky analy-

zovali a zjistili jsme, že systém ochrany občanů před hlukem selhává. Původně měla výjimka sloužit jako dočasné prodloužení lhůty, v níž správce silnice musí zřídit odpovídající protihluková opatření. Ve skutečnosti však krajské hygienické stanice vydávají výjimky, které nejsou podloženy dostatečnými důvody. Ve více než polovině případů vůbec nedochází k postupnému zavádění protihlukových opatření. Ze silnic, na které byla vydána

výjimka, se tak stala místa, kde dlouhodobě neplatí zákon.

Občané zasažení hlukem navíc nejsou přizváni do povolovacího řízení o výjimkách, což považujeme za protiústavní. Podali jsme tedy žalobu na Ústavním soudu a vznesli požadavek, aby zákon umožnil občanům účastnit se rozhodování, které má dopad na jejich životní prostředí a zdraví.

✨ Více na www.hluk.eps.cz.

Šetrnější sedačky

Firma Dymos získala stavební povolení na montovnu autosedaček pro Hyundai v Nošovicích. Dodatečně pak představila záměr přidat linku na výrobu polyuretanové pěny do sedaček, která je z povahy věci environmentálně problematická. Nabyli jsme přesvědčení, že Dymos chce takto pomoci tzv. salámové metody obejít povolovací proces, a stavební povolení jsme proto napadli žalobou.

Dymos poté inicioval společné setkání, kde nám zaručil, že při výstavbě nové linky nemá v úmyslu obcházet zákony, a navíc projevil ochotu s námi jednat o dalším snižování dopadů své výroby na životní prostředí. Podrobně jsme tedy vyhodnotili plánované výrobní postupy a

nalezli přitom rezervy zejména v oblasti energetických úspor.

Na naše doporučení Dymos přistoupil, nechá si zpracovat energetický audit a následně bude investovat do úsporných

opatření. Po minulých zkušenostech s automobilkou Hyundai (Dymos je dceřinou firmou Hyundai) jsme však trvali na podepsání smlouvy, jejíž součástí je i smluvní pokuta. *

Jak pomoci zaměstnancům?

V říjnu 2008 uspořádal veřejný ochránce práv diskusi u kulatého stolu na téma Kontrola dodržování zaměstnaneckých práv. Impulsem pro tuto schůzi byla červencová studie právničky EPS Jany Koukalové, která poukázala na diskriminaci zaměstnanců nadnárodními společnostmi a obchodními řetězci. O problémech společně jednali zástupci těch institucí, které mohou postiženým zaměstnancům pomoci – Státní úřad inspekce práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí a nevládní organizace. *

Vyhraný soud o Nové Mlýny

Spor se vede o výšku hladiny na vodním díle Nové Mlýny. Byť to vypadá jako maličkost, ve skutečnosti by díky snížení hladiny

ny mohlo znovu vyrůst 50 ha lesa a vznikly by ostrůvky hodnotné pro posílení místní fauny a flóry. To by pomohlo začlenit Nové Mlýny do krajiny. Ministerstvo zemědělství, které jsme zažalovali za nelegální postup, již podruhé prohrálo. Bohužel, hladina se pravděpodobně zatím snižovat nebude. *

Reforma evropského práva

Vypracovali jsme spolu s ECCJ (Evropská koalice pro odpovědnost korporací) návrhy reformy evropského práva a v květnu je představili Evropskému parlamentu. Cílem našich návrhů je přispět k tomu, aby korporace více dbaly na respektování lidských práv. Viceprezident evropské komise, komisař pro průmysl a podnikání Günter Verheugen a komisař pro zaměstnanost a sociální záležitosti

Vladimír Špidla nás poté na osobní schůzce ujistili, že se o našich návrzích bude dále jednat. Prvním krokem má být ustavení mimořádné komise, jejímž úkolem je zjistit způsoby, jak začlenit naše návrhy do práva EU. *

Zpráva pro ArcelorMittal

V případě jednoho z největších znečišťovatelů u nás, společnosti ArcelorMittal Ostrava, jsme využili systém participativních SMS. Nejen lidé, jejichž zdraví hutní společnost svou činností poškozují, ale prakticky každý má nyní možnost zapojit se do řešení problému. Odesláním SMS vyzvete předsedu představenstva Sanyaje Samaddara, aby společnost přijala okamžitá a hlavně účinná opatření. Jak na to se dozvíte na www.nebenadostravou.cz. *

Poradna EPS

Stálým pilířem naší činnosti je Poradna EPS. Obrací se na nás ročně více než tisíc lidí, kteří jsou ohroženi plánovanou nebo už probíhající stavební, průmyslovou, či například zemědělskou činností. Zdarma jim poskytneme právní radu, rozbor, případně procesní vedení.

V letošním roce nám při tom pomáhalo téměř třicet studentů práv, kteří tím zároveň získávají cennou praxi. Výuce práv na univerzitách chybí praktická složka a předmět právo životního prostředí sám o sobě není příliš atraktivní. Studenti v Poradně řeší konkrétní, „živé“ případy a seznamují se přitom s ochranou životního prostředí jako veřejného zájmu. Věříme, že se tato je-

jich zkušenost pozitivně projeví, až se ze studentů stanou advokáti, soudci, státní zástupci, podnikoví právníci či úředníci. O praxi v Poradně EPS je ze strany studentů zájem, skoro každý týden nás osloví další a více než polovina z nich s námi zůstává déle než rok. Touto cestou bychom jim rádi za jejich pečlivou práci poděkovali.

Poradnu můžete kontaktovat na telefonním čísle 545 575 229, nebo e-mailem na poradna@eps.cz

Prosazujeme dodržování zákonů a účel, podle nás, prostředky nespějí

Jako tomu bývá u každé ve společnosti viditelné činnosti, objevily se i v souvislosti s naší prací různé spekulace o jejich motivech. V našem případě se čas od času někde objeví teorie, že právní kroky děláme s cílem vydírat velké firmy, či přímo stát.

Za třináct let naší existence jsme poskytli bezplatnou právní pomoc ve stovkách případů, pouze ve třech došlo k uzavření smlouvy, v níž jsme se zavázali nepokračovat v plánovaných právních krocích. Ani v jednom případě z toho však přímo pro nás neplynul žádný finanční, hmotný, či nehmotný prospěch.

Hlavní záležitostí vzniku spekulací o naší práci přesto bývají právě směrem uzavřené případy. Prvním z nich je známý případ rodiny Rajterů, které jsme poskytovali bezplatnou komplexní právní pomoc od roku 2001. Rodina se aktivně

bránila projektu výstavby závodu hliníkárnny, naplánovaného do oblasti, kolem níž všude Rajterovi vlastní zemědělskou půdu. Mnoho let jsme bojovali proti nezákonnému projektu bez úspěchu. Vše se změnilo v roce 2005, tedy po pěti letech právní práce, kdy nám dal zapravdu Nejvyšší správní soud a spustil tak lavinu vítězných soudních sporů. Vláda, ve snaze ukončit pře, nabídla smírné řešení.

Na tomto místě je potřeba dodat, že Rajterovi nevlastnili pozemky, jimiž by mohli stavbu zablokovat, ba dokonce v této době už část závodu stála a vyráběla. Jinými slovy, výstavbu jsme v žádném případě nezastavili, spíše jsme výhrami u soudu začali veřejnosti po odhalovat nepříjemnou pravdu kolem celého projektu.

Rajterovi nás nakonec požádali, abychom souhlasili s tím, že přijmou nabídku

státu a získají vysokou finanční satisfakci spojenou s vyšší cenou za odkup vybraných pozemků. Se smírem jsme souhlasili, neboť jsme ani přes vyhrané soudní spory nemohli zajistit nápravu. V opačném případě hrozilo, že bude rodina Rajterů obětována vyšším cílům.

Druhým případem, který vyvolává spekulace je investice společnosti Hyundai. V tomto případě jsme uzavřeli smlouvu nejen s Hyundai, ale i s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Moravskoslezským krajem a CzechInvestem. Ze smlouvy nám opět neplynou žádné benefity. Uzavřeli jsme ji navíc, až když občanům, jež jsme zastupovali, bylo vyhrožováno smrtí. Za této situace nebylo možné v případě pokračovat.

A o třetím případě uzavření smlouvy jste si mohli přečíst v článku Šetrnější sedačky. ✨

V povolovacím řízení přispíváme ke kvalitě výsledného projektu

Ať už prosazujeme snížení emisí, hlukové zátěže nebo řádného posouzení variant vedení dálničního tahu, vždy jasně definujeme, co po úřadu chceme. Nikdy nevstupujeme do kauz bez konkrétní vize, čeho chceme dosáhnout.

Veřejností zažitá představa je, že díky možnosti účastnit se některých povolovacích řízení, jsou organizace v podstatě všemocné a mohou řízení účinně blokovat. Legitimní uplatnění práv však nemůže být nazváno blokadou, neboť je základem fungování demokracie. Aktivní účast v povolovacích říze-

ních navíc může prodloužit povolovací procesy jenom velice omezeně. V praxi dochází ke zpoždění povětšinou proto, že státní orgány postupují pomalu.

Jako dobrý příklad může posloužit například územní řízení o umístění stavby dálnice D8 v CHKO České stře-dohoří. Územní řízení trvalo bezmála šest let. Občanská sdružení dodržela v průběhu řízení všechny stanovené lhůty, správní orgány nedokázaly vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě ani jednou. V důsledku podaného odvolání občanskými sdruženími se celková doba řízení prodloužila o je-

den rok a tři měsíce (tj. cca o 1/5 doby trvání), za tu dobu však mohly být odstraněny některé nedostatky v územním rozhodnutí. Účast občanských sdružení v tomto případě přispěla ke zvýšení kvality konečného územního rozhodnutí.

Navíc je třeba vzít v úvahu, že občanská sdružení nemohla ovlivnit délku odvolacího řízení. Odvolací orgán překročil všechny zákonem stanovené lhůty. Obvinění občanských sdružení z obstrukce je však stále tou nejsnazší cestou, jak najít a veřejnosti ukázat viníka. ✨

Právníci EPS používají právo k ochraně občanů i jejich životního prostředí.

” Bojujeme za práva těch, na jejichž ochranu stát zapomíná. Jsme skupina právníků, jež věří, že v demokratické společnosti nelze potřeby a přání jedněch vykoupat porušováním práv těch druhých. Rovnost občanů před právem je veřejným zájmem, který hájíme. Zdraví a příznivé životní podmínky lidí jsou předpokladem zdravé společnosti, o kterou usilujeme.

➤ Mnohokrát děkujeme všem, kteří nás podpořili a podporují.

{ **EPS Brno**

Dvořákova 13
602 00 Brno
tel.: +420 545 575 229

{ **EPS Tábor**

adresa správce účtu
Převrátiská 330
390 01 Tábor

➤ Aktuální informace o jednotlivých kauzách najdete na eps.cz, responsibility.cz, hluk.eps.cz, sedlakjan.cz, pur.eps.cz, cenadalnic.cz, nebenadostravou.cz